

Dvanajst mesecev intenzivne multilateralne diplomacije se v Mladiki izteka v sklepno fazo. Slovensko predsedovanje Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi, največjemu regionalnemu združenju, ki ima precej manjšo težo kot Združeni narodi, je bila poučna šola. Ne samo zaradi bližajočega se predsedovanja Evropski uniji leta 2008, temveč predvsem zaradi podkovanosti same diplomacije. Slovenski diplomatski mreži so se razširila obzorja. Svet se ji ne začena več zgolj v Bruslju in končuje v Prištini.

Zamrznjeni konflikti na tleh nekdanje Sovjetske zveze v minulih petnajstih letih nikoli niso bili na vrhu seznama s prednostnimi nalogami slovenske diplomacije. Z Gorskim Karabahom, pridnjestrskim vprašanjem, gruzijskimi težavami z rusko vojsko, ki po razpadu Sovjetske zveze zavlačuje z umikom s Kavkaza, in avtokratsko-diktatorskimi režimi od Erevana do Biškeka so se bolj ljubiteljsko ukvarjali posamezniki na ministrstvu, kot da bi bili predmet resne politične analize z rednimi uvrstitvami na seje ministrovega kolegija.

Zanemarjanje etnično, kulturno in jezikovno izredno pestrega območja, ki premore vse potencialne, da v prihodnjih letih iz tlečega soda smodnika eksplodira v eno izmed osrednjih svetovnih kriznih žarišč, je bilo celo relativno razumljivo. Slovenija je bila v čakalnici za Nato in Evropsko unijo. Osredotočenost na evroatlantsko perspektivo ni bila zgolj glavni cilj zunanje politike, bila je tudi del določanja nove identitete države. Politična popkovina z Balkanom se je rezala na vseh koncih. Tuji diplomati se prve polovice 90. let radi spominjajo približno takole: Slovenija je želela dajati vtis, kot da nikoli ni bila del Jugoslavije. Zanihanje zgodovinske realnosti nove države je šlo celo tako daleč, da se je Titova državna tvorba v pogovorih na štiri oči opisovala kot nočna mora. V takšnem ozračju skorajda ni bilo zanimanja za dogajanje vzhodno od Dunaja. Do srečanj s predstavniki novonastalih držav na območju nekdanje Sovjetske zveze je prihajalo kvečjemu ob robu multilateralnih srečanj ali ob predaji diplomatskih poverilnih pisem predsedniku države. Rusija je bila izjema.

Po umiritvi vojnih viher na balkanskem območju je mednarodna skupnost potrebovala nasvete. Slovenija, ki je medtem za tujino postala zgleden primer demokratične tranzicije, je bila najprimernejši naslov za to. Malce nejevoljno je država sprejela tudi to vlogo in se slednjič v njej celo našla. Še najbolj so se horizonti slovenski diplomaciji odprli z dvema predsedovanjema varnostnemu svetu Združenih narodov avgusta leta 1998 in novembra leto dni kasneje. Predvsem pri prvem se je Slovenija izkazala z dobrim vodenjem, ko je ob takratni prekinitvi iraškega sodelovanja z oborožitvenimi inšpekcijami okusila, kaj pomeni "upravljati" svetovne konflikte, ki naglo izbruhnejo. Država se je s tedanjima enomesečnima krmarjenjema med interesi velesil umestila na svetovni politični zemljevid. Prav zato nekoliko preseneča ugotovitev ministra Dimitrija Rupla češ da je Slovenija z letošnjim predsedovanjem »sedla za veliko mizo«. Iste izjave smo navsezadnje lahko slišali tudi ob vstopu v EU in Nato. Za nameček pa svojevrstno nezaupnico prejšnjim dejanjem slovenske diplomacije v zvezi s povečevanjem mednarodnih prepoznavnosti države predstavlja zanesena, a ponesrečena izjava vodje projektne skupine OVSE

pri ministrstvu za zunanje zadeve Borisa Frleca, češ da tolikokrat pravilno izgovorjenega imena naše prestolnice kot letos še ni slišal.

Neprespanih noči v Mladiki je bilo med predsedovanjem OVSE zagotovo manj kot ob vodenju varnostnega sveta. Na zunanjem ministrstvu pa je vseeno čutiti izjemno olajšanje. Naporna sezona multilaterale se izteka. Z doseženim proračunom, začetim reformnim procesom organizacije in imenovanjem novega generalnega sekretarja je Slovenija izpolnila glavne domače naloge, podedovane po lanskem bolgarskem predsedstvu. Ni ji pa v »letu odločitve« uspelo uresničiti želje, da bi se OVSE močneje angažiral na Kosovu.

Ob koncu slovenskega predsedovanja se zastavlja vprašanje, kako bo Ljubljana izkoristila politični kapital, domnevno pridobljen z vodenjem te organizacije. Tu se velja spomniti obiska izraelskega zunanjega ministra Šimona Peresa pred leti v Ljubljani. Takrat mu je še drugače notranjepolitično obarvani zunanji minister Rupel ponudil Slovenijo kot možni kraj za pogajanja s Palestinci. Slovenska ponudba je na obraz izraelskega diplomata v Peresovem spremstvu privabila zgolj nasmešek. "Približno petdeseta država ste, ki imate takšno zamisel Kar v vrsto se boste morali postaviti!" mi je prišepnil z nasmeškom. V mednarodnih odnosih so majhne države pogosto lahko igrale pomembno vlogo. Zaradi svoje neproblematičnosti in blokovske neopredeljenosti jim je uspelo dobre usluge posredništva ponuditi zapletenemu mednarodnemu okolju. Med tovrstne zgodbe o uspehu je zagotovo mogoče uvrstiti Norveško, ki je blestela kot gostiteljica pogajanj o mirovnem sporazumu iz Osla, s katerimi so Palestinci in Izraelci stopili na težavno pot iskanja končnega sobivanja, ali pa kot posrednica med uporniškimi tamilskimi tigri in osrednjo šrilanško vlado.

Če se je Slovenija res izkazala za sijajno nepristransko posrednico in se politični kapital ne bo stekel zgolj na račun predsedujočega potem bi moral slediti tudi kakšen oprijemljivejši dokaz za njeno sijajnost. Trepljanje tega ali onega šefa diplomacije po Ruplovih ramenih pač ne zadošča za kakšno posebno veselje. Slovenija ima veliko skritih gradov, ki so verjetno premajhni za izraelsko-palestinski konflikt za kakšnega vzhodno Dunaja pa bi morda znali biti ravno pravnji.